

Vardagskommunikation skola - hem

Delrapport 1: Föräldrars uppfattningar - nuläge och vision

Producerad i samverkan mellan Åkroken, Mittuniversitetet och Sundsvalls kommun inom ramen för Samhällets Informationssystem

Olle Nilsson, Johanna Sefyrin
Mittuniversitetet Sundsvall

Rapport 2005:2

Barn- och utbildningsförvaltningens rapportserie behandlar olika verksamheter inom kommunens skolor. Den första rapporten gavs ut 1988. Följande förteckning omfattar de rapporter som givits ut fr.o.m. 1999.

De senaste rapporterna finns att läsa på www.sundsvall.se. För att beställa äldre rapporter ring 060-19 14 75.

1999:1	<i>Stig Sundqvist</i> , Företagsamma barn och elever i Sundsvalls kommun - lägesrapport och analys.	2002:1	<i>Carin Nilsson</i> , Kvalitetsredovisning 2001, Barn- och utbildningsförvaltningen i Sundsvall.
1999:2	<i>Lennart Jacobsson, Kenneth Steiner och Annica Welander</i> , Hur fungerar förskoleverksamheten i Sundsvalls kommun -enligt föräldrarna.	2002:2	<i>Ove Lundberg</i> , Skolåret 2001/02, Sammanställning av kvalitetsredovisningar från Sundsvalls - skoldistrikt, -gymnasium, -kulturskola.
1999:3	<i>Lena Felländer</i> , Individuellt inre bildarbete - Att synas för sig själv och andra - Ett identitetsstödande arbetssätt.	2003:1	<i>Lennart Jacobsson, Annica Welander</i> , Så tycker föräldrar om Sundsvalls förskolor. Attitydundersökning i Sundsvalls förskolor hösten 2002.
1999:4	<i>Carin Nilsson</i> , Barn och ungdomar i behov av särskilt stöd inom Sundsvalls kommuns skolor.	2003:2	<i>Agneta Ögren Ruona</i> , Kvalitetsredovisning 2002, Barn- och utbildningsförvaltningen i Sundsvall.
1999:5	Skolåret 1998/99. Redogörelse från Sundsvalls skolor.	2003:3	<i>Ove Lundberg</i> , Sundsvalls kulturskola - uppföljning av skolplanens mål.
2000:1	<i>Katarina Riabacke</i> , Mitthögskolan, Institutionen för företags- och förvaltningsutveckling. KLAR! Är IT-utvecklingen i skolan färdig nu?	2003:4	<i>Ove Lundberg</i> , Så tycker elever & föräldrar om trivsel, trygghet, inflytande, delaktighet. Attitydundersökning i Sundsvalls grundskolor, våren 2003.
2000:2	<i>Ove Lundberg</i> , Lokal styrelse med föräldramajoritet. En studie av försöksverksamheten vid Kyrkskolan/Öde skola.	2003:5	<i>Birgitta Nordin Persson</i> , Så tycker gymnasieelever i år 2 om trivsel, trygghet, inflytande, delaktighet. Attitydundersökning i Sundsvalls gymnasium våren 2003.
2001:1	Skolåret 1999/00. Kvalitetsredovisningar från Sundsvalls - skoldistrikt - gymnasium -kulturskola.	2003:6	<i>Gitte Alvebjörk-Andersson, Birgitta Granér-Svedin, Birgitta Järveroth</i> , Sammanställning av hälsostatus hos elever i år 1, Västermalmsenheten, Sundsvalls Gymnasium.
2001:2	<i>Carin Nilsson</i> , Kvalitetsredovisning läsåret 1999-2000, Barn- och utbildningsförvaltningen Sundsvall.	2003:7	<i>Lena Näsholm</i> , Skolåret 2002/03, Sammanställning av kvalitetsredovisningar från Sundsvalls - skoldistrikt, -gymnasium, -kulturskola.
2001:3	<i>Lennart Jacobsson, Annica Welander</i> , Hur fungerar förskoleverksamheten i Sundsvalls kommun år 2000 -enligt föräldrarna.	2004:1	<i>Carin Nilsson, Agneta Ögren Ruona</i> , Kvalitetsredovisning 2003, Barn- och utbildningsförvaltningen i Sundsvall.
2001:4	<i>Susanne Nässbjer, Agneta Ögren Ruona</i> , Utbildning i kvalitetsarbete ger skolledaren nya verktyg för ständiga förbättringar.	2004:2	<i>Carin Nilsson</i> , Bilden av Sundsvalls kommunala skolor, Sammanfattningar av uppföljningar/utvärderingar.
2001:5	<i>Ove Lundberg</i> , Så tycker elever & föräldrar om trivsel, trygghet, inflytande, delaktighet. Attitydundersökning i Sundsvalls grundskolor, våren 2001.	2005:1	<i>Nils Öberg</i> , Ledning och styrning, Översyn och inriktningsförslag
2001:6	<i>Anne Björklund</i> , Uppföljning av "Grundläggande språkliga färdigheter".	2005:2	<i>Olle Nilsson, Johanna Sefyrin</i> , Mittuniversitetet, Sundsvall, Vardagskommunikation skola – hem, Delrapport 1: Föräldrars uppfattningar – nuläge och vision
2001:7	<i>Ove Lundberg</i> , Skolåret 2000/01, Sammanställning av kvalitetsredovisningar från Sundsvalls - skoldistrikt, -gymnasium, -kulturskola.		

Vardagskommunikation skola – hem

Delrapport 1:

Föräldrars uppfattningar – nuläge och vision

Februari 2005
Olle Nilsson, Johanna Sefyrin
Mittuniversitetet, Sundsvall

Inledning

Denna rapport redovisar resultatet från en explorativ undersökning som genomfördes bland vårdnadshavare med barn i grundskolan i Sundsvalls kommun, inom ramen för projektet ”Vardagskommunikation skola-hem”. Studien som genomfördes i form av fokusgruppintervjuer under januari 2005, utgör den första fasen i utvecklingen av en digital tjänst för främjande av kontakten mellan skola och hem. Projektet drivs inom ramen för Samhällets Informationssystem¹ och är ett samarbete mellan Mittuniversitetet, Avdelningen för informations- och kommunikationssystem, Sundsvalls kommun, Barn- och utbildningsnämnden, samt SI. Projektet fokuserar på de mjuka frågorna kring IT i samhället som demokrati, utanförskap och sociologiska frågeställningar.

Syftet med studien var att kartlägga vårdnadshavares uppfattning och önskemål om innehållet och formen för kontakten mellan hem och skola. Resultatet ska ligga till grund för utformandet av en digital tjänst med avsikt att förbättra, fördjupa och förenkla vardagskommunikationen mellan hem och skola.

Bakgrund

Idag pågår en intensiv debatt i samhället rörande den svenska skolan. Debatten handlar bland annat om det ökande antalet elever som lämnar grundskolan utan ett fullständigt avgångsbetyg. En otillräcklig kommunikation mellan skola och hem pekas ut som en av de faktorer som bidrar till denna situation². Tidigare studier visar att bristen på kommunikation upplevs och uttrycks av både föräldrar och skolpersonal, men att deras uppfattning om orsakerna varierar³. Problemet, alltså gapet mellan hemmet och skolan, växer ofta i takt med barnen, vilket kan förklaras på olika sätt. Bytet från en klasslärare till flera ämneslärare på ”högstadiet” kan vara en orsak. Barnens önskan om ökat oberoende från föräldrarna ju äldre de blir, och föräldrarnas respekt för detta kan vara en annan⁴. Ytterligare förklaringar kan finnas i omständigheter relaterade till familjens sociala eller kulturella status⁵ eller i traditioner, arbetssätt och förhållanden på skolan eller bland dess personal. Ansvaret för ett fungerande samarbete ligger såväl hos kommunen, skolan med dess ledning och personal som hos vårdnadshavarna; en kommunikation kräver alltid minst två parter. I läroplanen för den obligatoriska skolan, Lpo-94, slås det fast att *”skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.”*⁶ Detta citat lägger ansvaret på skolan att initiera kontakten med hemmet, vilket inte innebär att hemmen ska betraktas som en passiv part. Läser man vidare i läroplanen slås sägs det att *”i samarbete med hemmen skall skolan främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar.....Skolan skall därvid vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.”*⁷ Vidare sägs att *”Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.”*⁸

¹ <http://www.itm.mh.se/si/>

² <http://www.skolverket.se/pdf/regeringsuppdrag/r8.pdf>

³ Nilsson, 2002, <http://www.skolverket.se/pdf/regeringsuppdrag/r8.pdf>

⁴ Mathiasson, L. 1995, *Studiecirkeln samarbetschans på högstadiet*. Lärarnas Tidning nr 11/95.

⁵ <http://www.skolverket.se/pdf/regeringsuppdrag/r8.pdf>

⁶ Lpo-94 sid. 7

⁷ Skollagen, 1 kap. 2§ <http://rixtex.riksdagen.se/>

⁸ Lpo-94 sid 14

Vid sidan av den av Riksdagen fastställda läroplanen, har varje kommun en egen skolplan, gällande för skolorna i den egna kommunen. Den kommunala skolplanen fastställer ramar och riktlinjer för de lokala skolornas arbete och rutiner. Utöver dessa styrdokument förekommer vanligtvis även andra upprättade på den enskilda skolan eller inom rektorsområdet. I Sundsvalls kommun har Barn- och utbildningsnämnden formulerat en kommunikationspolicy som trädde i kraft 2004-04-28⁹. I policyn säger man bl a att IT är ”*det ledande redskapet för informationsspridning och kommunikation*”¹⁰ I kommunikationspolicyn konstateras också att föräldrar i allt högre grad vill kommunicera med skolan via elektroniska kommunikationskanaler. Ett mål i policyn är att ”*alla föräldrar som vill kommunicera med skolan via elektroniska kommunikationskanaler ska kunna göra det.*”¹¹ Trots läroplaner, kommunala och lokala skolplaner så hittar man på de flesta skolor variationer i hur den enskilde läraren hanterar kontakten och kommunikationen med sina elevers hem, vilket kan leda till stora skillnader i vårdnadshavarens upplevelse och känsla av delaktighet i sina barns skolgång.

Kommunikationen hem-skola

Vi har valt att kategorisera kommunikationen mellan skola och hem i tre huvudgrupper avseende dess innehåll och form. De tre kategorierna har vissa specifika egenskaper vilket gör att de bör studeras och hanteras separat¹².

1. Allmän information från skola till hem rörande t ex skolans ordningsregler, matsedel, lovdagar, terminstider, regler för ledighet, rutiner vid frånvaro etc. Denna typ av information är samma för alla på skolan och produceras centralt på skolan, i rektorsområdet eller i kommunen. Det är en typisk envägs kommunikation där skolans uppgift är att delge informationen till hemmen, vilket vanligtvis sker skriftligt. Den förmedlas antingen via post, föräldramöten eller ”ryggsäcksposten”.
2. Klassspecifik information från berörda lärare till hemmet innehållande t ex kallelse till föräldramöte, klassresa, utflykter och andra arrangemang och aktiviteter. Informationen produceras oftast av den enskilde läraren. Även denna typ av kommunikation är främst envägs kommunikation, men i vissa fall kan t ex önskan om anmälan eller annan respons förekomma.
3. Elevspecifik information från berörda lärare till hemmet eller vice versa, t ex om resultat, frånvaro och annat som är unikt för den enskilde eleven. Denna kommunikation kan initieras av båda parter och är oftast dubbelriktad.

Kommunikationskanaler

I studien har vi för enkelhetens skull använt begreppet IT som samlingsnamn för de olika former av digital kommunikation vi valt att fokusera på. De kommunikationsformer vi antog vara tänkbara för denna typ av digital tjänst var hemsidor, e-post, chatt, elektroniska diskussionsforum, elektroniska dokument samt sms på mobiltelefon. Utöver dessa har vi givetvis även studerat de ”traditionella” kommunikationskanalerna såsom lappar som eleverna tar med till och från skolan, olika former av loggböcker, föräldramöten, utvecklingssamtal,

⁹ Sundsvall kommun, Barn och utbildning (2004), Kommunikationspolicy för barn- och utbildningsförvaltningen

¹⁰ Ibid. sid 14.

¹¹ Ibid. sid 16.

¹² Nilsson, Eva (1999). Föräldrasamverkan i grundskolan. Varför samverkan och vilka former som används. Examensarbete 10 poäng, Linköpings Universitet

telefonsamtal och informella möten mellan föräldrar och lärare eller andra företrädare för skolan.

Studien

Upplägg och genomförande

Den metod som användes i undersökningen var fokusgruppintervjuer. Inför intervjuerna besvarade deltagarna en enkät med frågor rörande personuppgifter och vardagskommunikationen mellan hem och skola. Under intervjuerna diskuterades ungefär samma frågor, men här fanns möjlighet för deltagarna att mer utförligt besvara och diskutera frågorna. Intervjuerna som tog mellan 1 – 1,5 timme spelades in på band.

Efter intervjuerna bearbetades enkätsvaren och intervjuerna transkriberades. Därefter bearbetades intervjumaterialet med stöd av enkäten. Vid utskriften av intervjuerna valde vi att presentera svaren samlat för varje person för att lättare kunna få en bild av de enskilda respondenternas åsikter. De citat som används i texten är i viss mån redigerade för att ge ett högre läsvärde. Citaten skall heller inte tolkas som representativa för alla föräldrars uppfattning, utan är valda för att initiera debatt.

Deltagare i undersökningen

Vi strävade efter att få en så bred respondentgrupp som möjligt avseende utbildning, sysselsättning, kön och etnicitet. Fem fokusgrupper bestående av 5-6 personer valdes ut baserat på arbetsplats. Totalt intervjuades 26 personer, 10 män och 16 kvinnor. De representerar en stor blandning av arbetsplatser, yrken, arbetsuppgifter och utbildning.

Grupp 1: industriarbetare – fyra män och en kvinna som arbetar heltid inom processindustrin. De flesta arbetar skift men någon enbart dagtid. De jobbar alla inom produktionen med varierande arbetsuppgifter. Två av personerna har också vissa arbetsledande uppgifter och förtroendeuppdrag. En har en högskoleutbildning medan de andra har utbildning från gymnasium eller grundskola.

Grupp 2: tjänstemän – två män och fyra kvinnor som arbetar på ett statligt verk. De flesta jobbar heltid, med personal- och budgetfrågor eller systemutveckling. Två av dem har chefsbefattningar på mellannivå. En av dem har en gymnasieutbildning medan de övriga har en examen från högskola.

Grupp 3: IT-konsulter – fyra män och en kvinna som är anställda på ett IT-konsultföretag. De arbetar heltid med systemutveckling. Några av dem har en chefsbefattning. De har alla examen från högskola.

Grupp 4: servicepersonal – fem kvinnor som är anställda inom kommunen och arbetar med lokalvård eller i kök på ett servicehus. De flesta av dem arbetar heltid. Alla har en gymnasieutbildning.

Grupp 5: tjänstemän – fem kvinnor som arbetar på ett telekommunikationsföretag. Deras arbetsuppgifter består av användarsupport, förutom en som arbetar med avtalsprocesser. Några av dem innehar också ansvars- eller chefspositioner. De flesta arbetar heltid. En av dem har en högskoleutbildning, medan de andra har gymnasieutbildning.

Dator och Internet i hemmen

”Vi har ju inte Internet hemma men jag har hört av andra att det finns otäcka och farliga saker för barnen”.

Som förväntat är innehavet av Internetanslutna datorer stort i hem med barn i skolådern. De flesta i studien har minst en dator med bredband eller ADSL-anslutning i bostaden. Av de 26 respondenterna uppger 3 personer att de inte har Internet i bostaden. Två av dem anger omtanke om barnen som skäl till detta. Den tredje menar att bostadens geografiska läge inte medger möjlighet till Internetuppkoppling. Dessa personer har dock tillgång till, och använder dator och Internet dagligen i arbetet.

”Man har ju tummen mitt i handen när det gäller datorn, så jag får alltid fråga dottern”.

Vanan att hantera och kunskapen om datorer, Internet och dess möjligheter varierar kraftigt bland respondenterna, från proffs användare till försiktiga nybörjare. Samtliga kan hantera datorn hjälpligt, och i alla hushåll finns antingen något barn eller en annan vuxen som kan hjälpa till vid eventuella problem.

”Jag tror att i de flesta familjer så har kvinnorna en massa ”hemmapul” att göra medan gubbarna kan sätta sig vid datorn”.

Datoranvändningen varierar mycket mellan familjemedlemmarna i de olika hushållen. I vissa familjer dominerar barnen användningen, i en del mannen, och i andra används datorn och Internet ungefär lika av alla. Spridningen var så stor att det inte går att uttala sig om något dominerande mönster. De största privata användningsområdena är spel, e-post, chatt och bankärenden. Att använda datorn i hemmet kräver att man har tid att avsätta för användningen, och att datorn vid denna tid inte är upptagen av någon annan i familjen. Flera av familjerna har skaffat flera datorer och några fördelar tiden mellan barnen med hjälp av en äggklocka.

Föräldrars uppfattning om nuvarande kommunikation mellan hem och skola

”Jag tycker vi får ganska bra information, både från skola och från dagis. Sen vet man ju inte vad det är man missar, alltså vad de missar att informera om.”

Åsikterna om den vardagliga kontakten med skolan varierar kraftigt, från verkligt missnöje till lyriska beskrivningar. Såväl de som är missnöjda som de som är nöjda hänvisar till läraren. Alla är dock överens om att de gärna skulle vilja ha ytterligare information. Exempel som nämns är t ex att veta mer om vad som händer på skolan och i den egna klassen.

”Mamman får all information, hon är huvudägare, jag får information bara när flickan är hos mig.”

Det finns en tydlig skillnad i uppfattningen om den nuvarande kommunikationen mellan familjer där båda föräldrarna bor tillsammans med barnen och familjer där föräldrarna separerat.

En vanlig uppfattning bland föräldrar i splittrade familjer är att de är dåligt informerade om barnens skolgång, speciellt om förhållandet mellan föräldrarna är ansträngt. Meddelanden som skickas hem med barnen hamnar bara hos den ena parten. Information som skickas med post går vanligtvis till mamman. En person berättar också att informationen ofta går till mamman fast sonen bor hos honom.

”Vi har nog dragit en vinstlott för när man hör föräldrar från det andra lärarlaget så funkar det inte alls.”

Det är en allmän uppfattning att läraren spelar en viktig roll i hur kommunikationen fungerar. De föräldrar som har erfarenhet från olika lärare och olika skolor poängterar detta extra starkt. De menar att de själva spelar en stor roll i hur det fungerar men om responsen är dålig så känns det besvärande att ligga på. Många av respondenterna är starkt kritiska till hur

kommunikationen med vissa lärare fungerar. När det gäller akuta problem, t ex om ett barn gjort sig illa på skolan, så berättar flera av kvinnorna att det alltid är till dem skolan ringer först, trots att de har telefonnummer till båda föräldrarna.

”När barnen kommer hem och det har hänt något på skolan så känns det svårt, obekvämt, att veta om man skall ringa eller inte. Man tar ju deras lediga tid i anspråk.”

Många föräldrar anser att det känns besvärande att kontakta barnens lärare på kvällstid. De upplever att de stör läraren på dennes fritid. De säger också att det är svårt att få tag på lärare på telefon under dagtid eftersom de oftast befinner sig i klassrummen. Här syns också en skillnad mellan föräldrar. Vissa föräldrar menar att det är lärarens skyldighet att vara tillgänglig och ge information när föräldrarna vill ha den, medan andra accepterar att de får det de får. Respondenternas yrkesroll speglas tydligt i denna fråga på så vis att de som i sitt arbete är vana att argumentera, förhandla och att kunna påverka ställer större krav än de andra.

”Medelålders kvinnor som är teknikfientliga, och som helst ska sitta och skriva med fina bläckpennor, med jättefin handstil.”

Flera av respondenterna berättar att de skickat e-post till lärare men att de inte fått svar. Andra har bett att få information via e-post men att läraren inte velat använda det, med förklaringen att de tar sådan tid eller att de inte använder sig av e-post. Andra berättar om väl fungerande e-postkommunikation med barnens lärare. Några av respondenterna menade också att ibland var det skolans bristande tekniska utrustning som försvårade för lärarna. En får sitt barns veckoplanering med fax varje vecka.

Föräldrars uppfattning om ansvaret för, och innehållet i en fungerande kommunikation

”Antingen får man information, eller så tar man information. Är jag intresserad så ser jag till att få den information jag vill ha.”

Samtliga respondenter menar att det är de som föräldrar som har huvudansvaret för att kontakten med skolan fungerar. Flera påpekar dock att det också krävs att läraren engagerar sig för att det skall fungera. För en del innebär ansvar att kontrollera barnets ryggsäck för att se om det finns eventuella lappar, medan för andra innebär det att aktivt vända sig till läraren/skolan och efterfråga information. På samma vis kan lappar som når föräldrarna ses som en fungerande kommunikation av vissa, medan andra kräver en mer aktiv kontakt för vara tillfredsställda. Det är tydligt att det är stora olikheter mellan lärare när det gäller kontakten med och information till föräldrarna, men det är också stora skillnader mellan föräldrarna när det gäller hur mycket information och kontakt med skolan de vill ha.

”Det är frun till 98 % som sköter kontakten med skolan.”

De flesta deltagarna angav att det är mammorna som sköter huvudansvaret för kontakten med barnens skolor, även om några menade att de delade på ansvaret. Flera berättade också att skolan vänder sig oftast först till mammorna med information om barnen. Detta förstärker en arbetsfördelning där kvinnor får ta ett större ansvar för barnen. Om skolan arbetar för jämställdhet bör man vara medveten om sin roll i detta.

”Det borde ligga på distriktsnivå att kräva att lärarna jobbar enligt vissa rutiner, och passar inte galoscherna så kanske de sitter på fel ställe”

Det finns en uppfattning om att kommunikationen mellan hem och skola borde skötas på ett likartat sätt av alla, så att inte man som förälder blir så beroende av vilken lärare ens barn får. Några menar att ansvaret för att dessa rutiner införs och följs ligger på skolledningen.

”Jag måste ju veta vad jag ska få information om.”

Några föräldrar menar att det inte alltid är så lätt att veta om man fått information eller inte. Den regelbundna informationen, t ex veckobrev, kommer regelbundet så den kan man efterfråga om den uteblir, medan andra meddelanden som skickas med barnen kan passera obemärkta om inte barnen kommer ihåg att lämna dem.

Föräldrars inställning till IT som kommunikationskanal

”Det blir ju lättare, ja, att man kan välja själv den tid det passar.”

Samtliga respondenter var mer eller mindre positiva till tanken att använda IT som kommunikationskanal mellan hem och skola. Dock varierade åsikterna om hur och till vad, det var lämpligt att använda tekniken. Alla var överens om att allmän information som t ex lov dagar, kontaktinformation, matsedel och liknande skall finnas på en lättåtkomlig hemsida. Flera påpekade också att en informativ och aktuell hemsida fungerar som en marknadsföring av den egna skolan, vilket blir allt viktigare i konkurrensen om skolpengen. Förvånansvärt nog var också de som inte har Internet hemma och de som säger att de inte använder det positiva.

”Personliga, elevknutna saker vill jag ta personligen med läraren, det är ju färskvara, då ska man ju ta det nu direkt.”

De flesta menar att ärenden som rör den enskilde eleven måste kommuniceras personligen, antingen på telefon eller vid ett möte. Privata angelägenheter eller problem skall inte avhandlas med e-post, dels för att man vill prata personligen om ärendet och dels för att man inte upplever e-post som säkert med tanke på integriteten. Några tyckte att det inte spelade någon roll hur man fick reda på det, huvudsaken var att man fick veta.

”Ni förstår hur underbart det var, där hade du full koll, när barnet sa att det inte var några läxor den veckan, kunde man själv se efter”.

Många argumenterade också för att information som rör den enskilda klassen, som t ex läxor, föräldramöten, utvecklingssamtal, utflykter m m borde finnas lättillgängligt på Internet. De såg denna information som ett komplement till den information de fick av barnet, och ville ha informationen tillgänglig elektroniskt för att kunna kontrollera barnets uppgifter. En annan fördel är att föräldrar som är separerade och inte har barnet permanent boende hos sig, jobbar skift eller är på resande fot kan få information om vad barnet gör i skolan.

”Det får absolut inte ersätta allt utan kan vara ett komplement, jag vill ha både lapp och mejl.”

En vanlig uppfattning var att ”ryggsäcksposten” fyller en viktig pedagogisk funktion. Barnen lär sig att ta ansvar genom att förmedla meddelanden mellan skola och hem. Av den anledningen vill de flesta behålla lappsystemet, men kan tänka sig att samma meddelande även skickas med e-post. Flera vittnade om hopknölade eller försenade lappar de hittat i barnens ryggsäck eller i en ficka i samband med tvätt, medan andra lovordade systemet. Det var också de som menade att man lägger tillräckligt med ansvar på barnen genom att de skall ta hem och göra läxor, ha med lämpliga kläder m m, och därför kan ta bort lappsystemet.

”Kontakten med skolan hänger på engagemanget, och det ändrar sig inte på en IT-lösning”

Några deltagare påpekade att information på hemsidor kan verka hämmande, så att oengagerade föräldrar nöjer sig med information på hemsidor eller e-post och slutar att gå på föräldramöten.

”Tänk vad lätt det skulle vara om man kunde skicka ett sms, istället för att sitta i en kö där ingen svarar och lärarna är upptagna på olika ställen...”

Det fanns också önskemål om att utnyttja sms för vissa ärenden. Det som nämndes var sjukanmälan, påminnelse om utvecklingssamtal och föräldramöten. Några personer ansåg inte att sms var något de ville ha eftersom de antingen inte hade mobiltelefon eller inte bar telefonen med sig under dagarna.

”Ett diskussionsforum kan vara ett bra sätt att engagera dem som inte kommer på föräldramötena, för det är ju ofta samma som deltar, och samma som inte kommer.”

Vi diskuterade även möjligheten att använda chatt och diskussionsforum på Internet. Även här råder det vitt skilda uppfattningar vilket troligen grundar sig i okunskap om dessa kommunikationsformer. Många respondenter uppgav att de inte vet vad ett diskussionsforum är eller hur det fungerar. Några såg det i alla fall som en bra möjlighet att kunna diskutera frågor som rör skolan, lärare eller barnen med andra föräldrar, vid andra tillfällen än vid föräldramöten. Begreppet chatt är mer känt troligen beroende på att det är vanligt bland barn och ungdomar. En förespråkade användning av MSN men de allra flesta hade svårt att tänka sig en IT-baserad realtidskommunikation för denna typ av ärenden.

”När man pratar i telefon kan man i alla fall röstbestämma den person man pratar med, i ett diskussionsforum ska man i så fall köra webbkamera också”

Flera av deltagarna tog upp säkerhetsaspekter på kommunikation över Internet. Till exempel e-post som kan skickas till fel person/-er, eller att man inte har kontroll över vem som läser det. Det är också svårt att identifiera deltagare i diskussionsforum. Andra säkerhetsrelaterade ämnen som diskuterades var nödvändigheten att skydda elevspecifik information som läggs ut på hemsidor, samt att i diskussionsforum ha inloggningsförfarande med identitet och lösenord. I diskussionsforum bör det också finnas en moderator som kan se till att ordningsregler följs och att inte ”fel” ämnen diskuteras.

Slutsatser och rekommendationer

Slutsatser

Familjer med barn i skolan är inte en homogen grupp med gemensamma intressen. Ibland är det enda gemensamma det att de har barn i samma skola. Detta speglar sig tydligt i de intervjuer som genomförts i denna studie. På samma vis framstår föräldrarnas bild av lärarkåren som en lika heterogen grupp. Att skapa ett enda kommunikationssystem som passar alla får nog i dagsläget mer eller mindre betraktas som en utopi. Studien visar i alla fall på ett stort intresse av att förenkla informationsflödet mellan hem och skola främst med hjälp av hemsidor och e-post. Dessa kommunikationskanaler lämpar sig främst för envägskommunikation mellan skola och hem eller vice versa. De bör inte ersätta nuvarande kommunikationsformer utan bör snarare erbjudas föräldrarna som ett komplement. Studien tyder vidare på en utbredd uppfattning bland föräldrar om lärarens avgörande roll för hur kommunikationen fungerar.

Rekommendationer

Införande av nya system och rutiner kräver en genomtänkt strategi för att bli framgångsrikt. Följande punkter anser vi nödvändiga för en lyckad utveckling och implementering av den aktuella tjänsten:

Rutiner för IT-kommunikation

- Ge de föräldrar som så önskar möjlighet att kommunicera via dessa media.
- Regler för vad som skall/får kommuniceras via dessa media.
- Gemensamma regler för hur denna kommunikation skall hanteras på skolorna.

De enskilda skolornas hemsidor

- Utarbeta en gemensam basstruktur för de kommunala skolornas hemsidor.
- Tydliggöra ansvar, uppdatering och underhåll av hemsidorna.

Information och stöd

- Tydlig information till föräldrarna om tjänstens möjligheter, funktion, regler och rutiner.
- Tydlig information till skolpersonalen om tjänstens möjligheter, funktion, regler och rutiner.
- Nödvändigt stöd till skolpersonalen.

Förslag för ett IT-baserat kommunikationssystem

- En gemensam basstruktur för de kommunala skolornas hemsidor.
- Hemsida innehållande:
 - Allmän information om skolan, t ex kontaktinformation, ordningsregler, matsedel, lov dagar, terminstider, regler för ledighet, rutiner vid frånvaro etc.
 - Elektroniska dokument t ex skolrådsprotokoll.
 - Klassspecifik information som t ex läxor, kallelse till föräldramöte, klassresa, utflykter och andra arrangemang och aktiviteter.
 - Elektroniskt diskussionsforum för föräldrar och/eller lärare. Diskussionsforumet bör ha en ansvarig moderator och vara skyddat med inloggningsidentitet och lösenord.
- Övriga digitala tjänster som kan nås via hemsidan:
 - Sjukanmälan via sms eller e-post.
 - sms för påminnelse om föräldramöte, utvecklingssamtal.
 - sms för meddelande när lärare noterar att elever är frånvarande men inte fått någon anmälan om frånvaro.
 - Elevspecifik information som skyddas med inloggningsidentitet och lösenord.

